

En historievandring på Andersön med SPF Frösön. 2025-09-23

Den 23 september samlades vi som vanligt utanför Coop Frösön för en gemensam resa till Andersön.

Denna gång under ledning av Gun Ståhl som har en lång personlig relation med Andersön och samtidigt har intresserat sig för öns både äldre och modernare historia.

Under hennes ledning tog vi oss ut till parkeringen vid Oxmelsviken där vi, 23 medlemmar, samlades för att först få oss historien om naturreservatet Andersön och vad det innebar i form av restriktioner med camping, eldning, grillning o.s.v. Hon berättade om iordningställda grillplatser, toaletter, tillgång till ved och upplyste om att det inte fanns några soptunnor längre och att det inneburit en förbättring, nu tog besökarna skräpet med sig hem, tidigare lämnade man det vid överfulla sopkärl.

Nu en vandring upp till Ståltorpet, ett av 2 permanentboende där, här historien om familjen Hemmingsson, farföräldrar till dagens innevånare, riktiga levnadskonstnärer som med nästan självhushåll levte in i modern tid. Med en traktor som enda fordon och lite höns så klarar man sig alltid! En duktig båtbyggare, Axel Pettersson, har bott och verkat här också van fiskare och som lär ha sett storsjöodjuret 3 gånger, han blev sedermera prästgårdsarrendator i Sunne.

En historievandring på Andersön med SPF Frösön. 2025-09-23

Idag står Sveaskog som ägare till merparten av skogen på ön. Deras föregångare, Domänverket i folkmun Kronan, alltså skog ägd av kronan d.v.s staten.

Vi nämner detta därför att nästa stopp blev Kronstugan, ett gammalt förvaltningshus, här kunde Kronjägaren ta in under tjänsteövning innan bilen blev det vanliga tjänstefordonet. I dag är stugan renoverad och enligt Gun möjlig att hyra (genom Svea Skog)?

Nu framme vid den stora gården, det som en gång var regementsskrivarbostad åt kungens befallningshavare. Det stora huset på gården är till 2/3 delar från 1740-talet men tillbyggt i mitten på 1800 talet. Idag finns på gården också en bakstuga som renoverats upp till boendestandard men med bevarad bakugn. Ladugården är riven men en gigantisk jordkällare finns bevarad med 2 stensatta valv, den är i 2 våningar med ståhöjd på båda våningarna. Eftersom regementsskrivaren var en person som kommit med den svenska arme'n hit var han och hans familj svensktalande och kom därför att leva lite i avskildhet i ett område med ett annat språk, de tog med sig både vanor och odlingsmönster med sig söderifrån, här anlades en trädgård och här planterades också sydsvenska träd, några lindar och lönnar finns fortfarande kvar.

Gun berättade om de ursprungliga odlingarna, fornåkrar från stenåldern, som idag finns uppe i skogskanten ovanför gården, små åkrar med stenrösen kring de i dag skogbevuxna odlingarna.

Hon berättade om väderkvarnen från 1776, som stormen rev 1832, att det ursprungligen varit 2 byar, Dalen och Andersön med 8 familjer, men nu bara sommarboende.

Hon berättade om familjen Andersson som köpt gården från kronan, han från Västergötland, hon från Ytterån. Hur de drog mjölken på kärra över till Oxmelviken och sedan rots över till Fannbyn. Så småningom transporterades den istället till Norderön med båt.

Nu vandrade vi över till Oxmelsviken längs den stig en gång mjölken transporterats. Stigen gick genom mestadels välskött ung tallskog, naturreservat innebär inte att skogen inte får skötas, här på ön avverkas och sköts skogen på sedvanligt sätt, men med utökad naturhänsyn.

En historievandring på Andersön med SPF Frösön. 2025-09-23

Gun gav oss återigen historien om Skansen på Skansholmen och Jämtlands övergång från Norge till Sverige, om hur upprorsmän tillfångatogs, fängslats och avrättats på Skansholmen. En särskild färja byggdes för att kunna transportera Kung Karl den XI över Vallsundet så att han kunde närvara vid avrättningarna.

Nu, efter en lång vandring med samtliga deltagare kvar, återstod höjdpunkten, färja över till Norderön och mat på Tivarsgård. Vi bjöds på en underbar brunch med fisk och kött på menyn, fantastiskt gott, och med en efterrätt med ostar och kaffe, kan det bli bättre.

Nästa gång om 14 dagar reser vi till Marby gamla kyrka där Göran Modén ger oss historien om den, sen fika på Marby gammelgård.

Text: Lars Gabrielsson

Foto: Majvor Enström